

PRAWO GOSPODARCZE I HANDLOWE

redakcja naukowa Wojciech J. Katner

Szymon Byczko, Andrzej Jakubiec, Jakub Janeta
Aleksander Kappes, Przemysław Katner
Wojciech J. Katner, Bartosz Kucharski
Urszula Promińska, Anna Rzetelska

SERIA AKADEMICKA

PRAWO GOSPODARCZE I HANDLOWE

redakcja naukowa Wojciech J. Katner

Szymon Byczko, Andrzej Jakubiec, Jakub Janeta
Aleksander Kappes, Przemysław Katner
Wojciech J. Katner, Bartosz Kucharski
Urszula Promińska, Anna Rzetelska

SERIA AKADEMICKA

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 8 września 2016 r.

Wydawca
Małgorzata Stańczak

Redaktor prowadzący
Katarzyna Gierłowska

Opracowanie redakcyjne i łamanie
Violet Design

Poszczególne części książki opracowali:

Szymon Byczko, Bartosz Kucharski – część B rozdział XI

Andrzej Jakubiec – część C rozdział II § 1–3

Jakub Janeta – część A rozdział VI § 5; część B rozdział VI

Aleksander Kappes – część A rozdziały VI § 4; VII–VIII; część B rozdział VIII § 2
pkt 2.2.2–2.2.4

Wojciech J. Katner – część A rozdziały I, II § 1–3, 6, III § 1–6, 8–12, IV, IX;
część B rozdziały I–V, VII, VIII § 1, 8, X

Wojciech J. Katner, Aleksander Kappes – część A rozdział X; część B rozdział VIII § 2
pkt 2.2.1

Przemysław Katner – część B rozdział VIII § 9; część C rozdział II § 4

Urszula Promińska – część A rozdziały II § 4–5, III § 7, VI § 1–3;
część B rozdział VIII § 11; część D rozdziały I–VIII

Urszula Promińska, Aleksander Kappes – część A rozdział V

Anna Rzetelska – część A rozdział XI; część B rozdziały VIII § 3–7, 10, IX;
część C rozdziały I, III

© Copyright by
Wolters Kluwer SA, 2016

ISBN: 978-83-8092-777-3

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	17
Wstęp	23
Część A	
Przedsiębiorcy. Prawo spółek	27
Rozdział A.I	
Zagadnienia wprowadzające	29
§ 1. Prawo gospodarcze i handlowe jako część prawa cywilnego. Zarys historii prawa handlowego. Prawo gospodarcze publiczne i prywatne. Określenie prawa gospodarczego i handlowego	30
§ 2. Źródła prawa gospodarczego i handlowego	32
2.1. Prawo europejskie i międzynarodowe	32
2.2. Prawo polskie	34
2.3. Prace legislacyjne, projekty nowych regulacji (wzmianka)	36
2.4. Zwyczaje handlowe. Prawo zwyczajowe	37
§ 3. Zasady działalności gospodarczej	37
§ 4. Wolność gospodarcza i jej ograniczenia na tle różnych modeli ekonomicznych	41
§ 5. Uczestnicy obrotu gospodarczego. Obrót powszechny, handlowy i konsumencki	49
Rozdział A.II	
Przedsiębiorcy i przedsiębiorstwo – ogólna charakterystyka. Firma. Prokura	51
§ 1. Pojęcie przedsiębiorcy (kupiec – podmiot gospodarczy – przedsiębiorca)	52
§ 2. Cechy przedsiębiorcy	57
§ 3. Mikro-, mały i średni przedsiębiorca	61
§ 4. Oznaczenie przedsiębiorcy. Firma	62
4.1. Uwagi wprowadzające. Zakres podmiotowy firmy	62
4.2. Pojęcie firmy. Funkcje. Budowa i brzmienie firmy	65
4.3. Zasady prawa firmowego	68
4.4. Ochrona firmy	71
4.5. Oznaczenie przedsiębiorstwa	73
§ 5. Prokura i pełnomocnictwo przedsiębiorcy	74
5.1. Uwagi wprowadzające. Zakres podmiotowy prokury	74
5.2. Zakres przedmiotowy prokury	78

5.3. Udzielenie prokury	82
5.4. Wygaśnięcie prokury	85
§ 6. Przedsiębiorstwo	87
6.1. Trzy rozumienia pojęcia „przedsiębiorstwo”. Przedsiębiorstwo a przedsiębiorca	87
6.2. Czynności prawne mające za przedmiot przedsiębiorstwo	92
6.2.1. Zbycie przedsiębiorstwa	92
6.2.2. Obciążenie przedsiębiorstwa	94
6.2.3. Umowy o korzystanie z przedsiębiorstwa	95

Rozdział A.III

Rodzaje przedsiębiorców	97
§ 1. Osoba fizyczna jako przedsiębiorca. Przedsiębiorca jednoosobowy	99
§ 2. Spółka handlowa jako podstawowy przedsiębiorca w gospodarce rynkowej	101
§ 3. Spółka cywilna. Wspólnicy spółki cywilnej jako przedsiębiorcy	102
3.1. Istota spółki cywilnej i jej charakter prawny	102
3.2. Umowa spółki cywilnej, cechy spółki i jej funkcjonowanie	105
3.3. Wystąpienie ze spółki, spadkobranie udziałów i rozwiązanie spółki	107
3.4. Przekształcenie spółki cywilnej w spółkę handlową	109
§ 4. Przedsiębiorcy zagraniczni i inne podmioty z udziałem zagranicznym	110
4.1. Uwagi wprowadzające. Inwestowanie zagraniczne w Polsce	110
4.2. Zasady działalności gospodarczej podmiotów zagranicznych w Polsce	112
4.3. Pojęcie osoby zagranicznej i przedsiębiorstwa zagranicznego	113
4.4. Oddział przedsiębiorcy zagranicznego	115
4.5. Przedstawicielstwo przedsiębiorcy zagranicznego	116
§ 5. Państwowa osoba prawna. Przedsiębiorstwo państwowe	118
5.1. Istota państwowej osoby prawnej	118
5.2. Przedsiębiorstwo państwowe	119
5.2.1. Uwagi wprowadzające	119
5.2.2. Cechy przedsiębiorstwa państwowego i gospodarowanie jego mieniem	119
5.2.3. Powstanie przedsiębiorstwa państwowego, rodzaje przedsiębiorstw	121
5.2.4. Prowadzenie przedsiębiorstwa, jego organy	122
§ 6. Komerccjalizacja – jednoosobowa spółka Skarbu Państwa. Prywatyzacja podmiotów państwowych	123
6.1. Uwagi wprowadzające	123
6.2. Komerccjalizacja i jej skutki	124
6.3. Prywatyzacja pośrednia i bezpośrednia	126
§ 7. Spółdzielnie	129
7.1. Uwagi wprowadzające	129
7.2. Pojęcie spółdzielni, powstanie, ustrój	130
7.2.1. Cechy normatywne spółdzielni jako osoby prawnej	130
7.2.2. Powstanie spółdzielni	132
7.2.3. Ustrój wewnętrzny spółdzielni	133
7.3. Stosunek członkostwa w spółdzielni. Nabycie i ustanie członkostwa	136
7.4. Reorganizacja, przekształcenie, likwidacja i upadłość spółdzielni	139
§ 8. Rzemiosło. Rzemieślnicy jako przedsiębiorcy	141

§ 9. Podmioty niebędące przedsiębiorcami mogące prowadzić działalność gospodarczą. Działalność gospodarcza stowarzyszeń, fundacji oraz Kościołów i związków wyznaniowych	143
§ 10. Instytuty badawcze	147
§ 11. Wspólnoty mieszkaniowe	148
§ 12. Działalność gospodarcza jednostek samorządu terytorialnego	149

Rozdział A.IV

Rejestr przedsiębiorców oraz ewidencja osób fizycznych będących

przedsiębiorcami	152
§ 1. Uwagi wprowadzające	152
§ 2. Rejestr przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego (KRS)	155
§ 3. Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej (CEIDG)	159

Rozdział A.V

Spółki handlowe – zagadnienia ogólne

§ 1. Pojęcie spółki handlowej	164
§ 2. Zakres przedmiotowy kodeksu spółek handlowych. Stosunek do kodeksu cywilnego	164
§ 3. Umowa spółki handlowej	165
§ 4. Typy spółek	170
4.1. Spółki regulowane przez kodeks spółek handlowych	170
4.2. Spółki regulowane w przepisach odrębnych	170
4.3. Spółki prywatne i publiczne – notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych	171
§ 5. Powiązania spółek, spółki dominujące i zależne, holding, koncern i inne formy współpracy spółek	173
5.1. Powiązania spółek	173
5.2. Formy zgrupowań spółek	175
5.3. Prawo koncernowe (prawo zgrupowań spółek)	176
5.4. Polskie prawo koncernowe <i>de lege lata</i>	177
§ 6. Europejskie prawo spółek	179
6.1. Źródła i pojęcie europejskiego prawa spółek	179
6.2. Dyrektywy	180
6.3. Rozporządzenia	182
6.4. Orzecznictwo ETS	182

Rozdział A.VI

Spółki osobowe

§ 1. Zagadnienia wspólne	186
1.1. Charakterystyka regulacji spółek osobowych	186
1.2. Podstawowe cechy spółek osobowych na gruncie kodeksu spółek handlowych	188
1.3. Zmiany przedmiotowe i podmiotowe w spółkach osobowych	191
§ 2. Spółka jawna	193
2.1. Charakterystyka ogólna	193
2.2. Utworzenie spółki	195
2.2.1. Umowa spółki jawnej	195
2.2.2. Wpis spółki do rejestru	197
2.2.3. Przekształcenie spółki cywilnej w spółkę jawną	198

2.3. Stosunki wewnętrzne spółki jawnej	199
2.3.1. Uwagi wprowadzające	199
2.3.2. Prawa i obowiązki korporacyjne	199
2.3.3. Prawa i obowiązki majątkowe	204
2.4. Stosunki zewnętrzne spółki jawnej. Prawo reprezentacji spółki	207
2.5. Odpowiedzialność za zobowiązania spółki jawnej. Charakterystyka i cechy odpowiedzialności	210
2.6. Rozwiązanie spółki i jej likwidacja	212
§ 3. Spółka partnerska	215
3.1. Charakterystyka ogólna	215
3.2. Utworzenie spółki	217
3.2.1. Uwagi wprowadzające. Umowa spółki partnerskiej	217
3.2.2. Wpis spółki do rejestru	220
3.3. Stosunki spółki partnerskiej	221
3.3.1. Uwagi wprowadzające	221
3.3.2. Prawa i obowiązki partnerów	221
3.3.3. Prowadzenie spraw i reprezentacja w spółce partnerskiej	223
3.4. Odpowiedzialność za zobowiązania spółki partnerskiej	227
3.4.1. Charakterystyka ogólna. Odpowiedzialność partnera za zobowiązania spółki powstałe w związku z wykonywaniem wolnego zawodu w spółce	227
3.4.2. Odpowiedzialność partnera za zobowiązania inne niż związane z wykonywaniem wolnego zawodu	230
3.4.3. Szczególne zasady odpowiedzialności wynikające z umowy spółki	231
3.5. Rozwiązanie spółki i jej likwidacja	231
§ 4. Spółka komandytowa	233
4.1. Charakterystyka ogólna	233
4.2. Utworzenie spółki	235
4.3. Stosunki wewnętrzne spółki komandytowej	240
4.4. Stosunki zewnętrzne spółki komandytowej (reprezentacja spółki)	246
4.5. Odpowiedzialność za zobowiązania spółki	247
4.6. Rozwiązanie i likwidacja spółki	249
§ 5. Spółka komandytowo-akcyjna	250
5.1. Geneza spółki komandytowo-akcyjnej i jej modele konstrukcyjne	250
5.2. Charakterystyka ogólna spółki komandytowo-akcyjnej	252
5.3. Stosunki wewnętrzne w spółce komandytowo-akcyjnej	255
5.4. Stosunki zewnętrzne spółki komandytowo-akcyjnej	257
5.4.1. Odpowiedzialność za zobowiązania spółki komandytowo-akcyjnej	257
5.4.2. Reprezentacja spółki komandytowo-akcyjnej	258
5.5. Organy spółki komandytowo-akcyjnej	259
5.5.1. Walne zgromadzenie	259
5.5.2. Rada nadzorcza	262

Rozdział A.VII

Spółki kapitałowe	264
§ 1. Zagadnienia wspólne	265
1.1. Wkłady do spółek	267

1.1.1. Wkłady pieniężne i niepieniężne. Zdolność aportowa	267
1.1.2. Termin wniesienia. Wartość wkładów	268
1.2. Zasady fundamentalne dla spółek kapitałowych	269
1.3. Kapitał zakładowy	272
1.4. Spółka kapitałowa w organizacji	275
1.5. Rozwiązanie i likwidacja spółek kapitałowych	277
1.5.1. Rozwiązanie spółki kapitałowej	277
1.5.2. Likwidacja spółki kapitałowej	278
1.6. Pozostałe zagadnienia wspólne	280
§ 2. Spółka z o.o.	281
2.1. Charakterystyka ogólna	281
2.2. Utworzenie spółki	282
2.3. Udziały. Prawa i obowiązki wspólników	287
2.4. Organy spółki z o.o.	291
2.4.1. Zarząd	291
2.4.2. Organy nadzoru i kontroli	294
2.4.3. Zgromadzenie wspólników	296
2.5. Zmiana umowy spółki. Podwyższenie i obniżenie kapitału zakładowego	299
2.6. Wyłączenie wspólnika	301
§ 3. Spółka akcyjna	302
3.1. Charakterystyka ogólna	302
3.2. Akcje	307
3.3. Uprawnienia akcjonariusza	315
3.4. Organy spółki akcyjnej	318
3.4.1. Zarząd	318
3.4.2. Rada nadzorcza	320
3.4.3. Walne zgromadzenie akcjonariuszy	322
3.5. Zmiana statutu. Podwyższenie kapitału zakładowego. Kapitał docelowy i warunkowe podwyższenie kapitału zakładowego. Obniżenie kapitału zakładowego	328

Rozdział A.VIII

Łączenie, podział i przekształcanie spółek	331
§ 1. Łączenie spółek	332
1.1. Pojęcie i rodzaje łączenia spółek	332
1.2. Przebieg procesu łączenia spółek	333
1.3. Skutki połączenia	336
§ 2. Podział spółek	337
2.1. Pojęcie i rodzaje podziału spółki	337
2.2. Procedura podziału spółki	338
2.3. Skutki podziału	339
§ 3. Przekształcanie spółek	340
3.1. Pojęcie i rodzaje przekształcania spółki	340
3.2. Przebieg procesu przekształcania	341
3.3. Skutki przekształcania	342
3.4. Przekształcenie przedsiębiorcy jednoosobowego w spółkę kapitałową	343

Rozdział A.IX

Odpowiedzialność cywilna w prawie spółek	344
§ 1. Zagadnienia wspólne. Przepisy kodeksu spółek handlowych o odpowiedzialności dotyczącej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i spółki akcyjnej	345
§ 2. Poszczególne przypadki odpowiedzialności cywilnej	347
2.1. Odpowiedzialność członków zarządu za podanie fałszywych danych w oświadczeniu rejestracyjnym (art. 291 i 479 k.s.h.)	347
2.2. Wyrządzenie spółce szkody przy jej tworzeniu (art. 292 i 480 k.s.h.)	349
2.3. Wyrządzenie spółce szkody przez zachowania sprzeczne z prawem lub postanowieniami umowy/statutu (art. 293 i 483 k.s.h.)	350
2.4. Roszczenie na podstawie art. 484 k.s.h.	351
2.5. Wyrządzenie spółce szkody wspólnie przez kilka osób (art. 294 i 495 k.s.h.)	351
2.6. <i>Actio pro socio</i> (art. 295–298 i 486–489 k.s.h.)	352
2.7. Odpowiedzialność członków zarządu spółki z o.o. (art. 299 k.s.h.)	353

Rozdział A.X

Spółka europejska, europejskie zgrupowanie interesów gospodarczych i spółdzielnia europejska	357
§ 1. Spółka europejska (<i>Societas Europaea</i>) – uwagi ogólne	357
§ 2. Spółka europejska w Polsce	360
§ 3. Europejskie zgrupowanie interesów gospodarczych (EZIG)	363
§ 4. Spółdzielnia europejska	364

Rozdział A.XI

Upadłość przedsiębiorcy. Postępowania restrukturyzacyjne	365
§ 1. Uwagi wprowadzające	366
§ 2. Istota i podstawy ogłoszenia upadłości	367
§ 3. Zdolność upadłościowa	372
§ 4. Skutki prawne ogłoszenia upadłości	374
§ 5. Likwidacja masy upadłości	379
§ 6. Podział funduszów masy	382
§ 7. Postępowanie restrukturyzacyjne	386

Część B

CZYNNOŚCI HANDLOWE. UMOWY W OBROCI GOSPODARCZYM	395
--	-----

Rozdział B.I

Wprowadzenie. Zasada swobody umów. Rodzaje umów handlowych	397
§ 1. Pojęcie czynności handlowej. Źródła zobowiązań przedsiębiorców w obrocie gospodarczym	398
§ 2. Zasada swobody umów i jej granice	398
§ 3. Rodzaje umów w obrocie gospodarczym (umów handlowych)	401

Rozdział B.II

Zawieranie umów handlowych	403
§ 1. Sposoby zawierania umów	404
1.1. Uwagi wprowadzające. Wyróżnienie sposobów zawierania umów	404

1.2. Oferta i jej przyjęcie. Negocjacje	405
1.2.1. Oferta w postaci elektronicznej	407
1.2.2. Milczenie adresata oferty	407
1.2.3. Chwila oraz miejsce zawarcia umowy	408
1.3. Przetarg i aukcja	408
1.4. Aukcja publiczna	411
1.5. Dom aukcyjny	411
1.6. Umowa przedwstępna	412
1.7. List intencyjny	414
1.8. Giełda towarowa	416
1.9. Przystąpienie do wykonania umowy (art. 69 k.c.)	417
§ 2. Zawieranie umów poza lokalem przedsiębiorstwa lub na odległość	418
§ 3. Zawieranie umów w trybie zamówień publicznych (wzmianka)	420
§ 4. Odpowiedzialność za <i>culpa in contrahendo</i>	421

Rozdział B.III

Wykonywanie umów przez przedsiębiorców	423
§ 1. Zasady wykonywania umów	424
§ 2. Świadczenia pieniężne między przedsiębiorcami	426
§ 3. Zabezpieczenie wiarygodności umownej	431
3.1. Uwagi ogólne. Zabezpieczenia rzeczowe (wzmianka)	431
3.2. Zabezpieczenia osobiste	432
3.2.1. Wprowadzenie, rodzaje zabezpieczeń osobistych	432
3.2.2. Poręczenie (tzw. cywilne)	432
3.2.3. Gwarancja bankowa	434
3.2.4. Przelew na zabezpieczenie	436
3.3. Zabezpieczenia wekslowe	437
3.3.1. Weksel <i>in blanco</i>	437
3.3.2. Poręczenie wekslowe (<i>aval</i>)	439

Rozdział B.IV

Odpowiedzialność odszkodowawcza przedsiębiorcy	441
§ 1. Zasady ogólne. Odpowiedzialność <i>ex contractu</i>	442
§ 2. Zastosowanie odpowiedzialności <i>ex delicto</i>	448
§ 3. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny	449
§ 4. Odpowiedzialność przedsiębiorcy za szkody w środowisku naturalnym	451
§ 5. Kara umowna	453

Rozdział B.V

Ochrona przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi	457
§ 1. Uwagi wprowadzające	457
§ 2. Ogólna charakterystyka polskiej ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym	458

Rozdziały B.VI

Umowy w gospodarce elektronicznej – e-commerce	462
§ 1. Uwagi wprowadzające	463

§ 2. Umowy w postaci elektronicznej	464
§ 3. Implementacja prawa UE do polskiego porządku prawnego	465
3.1. Oświadczenie woli w postaci elektronicznej	465
3.2. Forma oświadczenia w postaci elektronicznej	466
§ 4. Tryby zawierania umów w postaci elektronicznej	467
4.1. Oferta w postaci elektronicznej	467
4.2. Aukcja w postaci elektronicznej (aukcja internetowa)	470
4.3. Negocjacje w postaci elektronicznej	473
§ 5. Podpis elektroniczny	474
§ 6. Przedstawienie poszczególnych umów	477
6.1. Umowa o rejestrację domeny internetowej	477
6.2. Umowa o świadczenie usług drogą elektroniczną	479
6.3. Umowa o świadczenie usług drogą elektroniczną opartych lub polegających na dostępie warunkowym	481
6.4. Umowa o elektroniczny instrument płatniczy	483
6.4.1. Umowa o kartę płatniczą	486
6.4.2. Umowa o usługi bankowości elektronicznej	488
6.4.3. Umowa o instrument pieniądza elektronicznego	490

Rozdział B.VII

Umowy w obrocie towarowym. Umowa sprzedaży handlowej.

Sklep internetowy. Umowa dostawy	494
§ 1. Uwagi wprowadzające	495
§ 2. Umowa sprzedaży handlowej	496
2.1. Charakterystyka umowy, źródła prawa, cechy sprzedaży handlowej	496
2.2. Składniki umowy. Przedmiot umowy, cena, marża handlowa	498
2.3. Szczególne rodzaje sprzedaży	505
2.4. Sprzedaż poza lokalem przedsiębiorcy oraz na odległość (odesłanie)	508
2.5. Forma umowy sprzedaży	510
2.6. Obowiązki przedsiębiorcy będącego sprzedawcą	510
2.7. Obowiązki kupującego	517
2.7.1. Zapłata ceny	517
2.7.2. Zapłata ceny w transakcjach handlowych	519
2.7.3. Obowiązek odebrania rzeczy	521
2.7.4. Przejście na kupującego korzyści i ciężarów związanych z rzeczą	522
§ 3. Sprzedaż towarów i usług za pośrednictwem Internetu. Sklep elektroniczny (internetowy)	523
§ 4. Rękojmia za wady rzeczy sprzedanej	524
§ 5. Roszczenie sprzedawcy w związku z wadliwością rzeczy sprzedanej	536
§ 6. Gwarancja przy sprzedaży	537
§ 7. Umowa dostawy	540

Rozdział B.VIII

Umowy o świadczenie usług i w pośrednictwie handlowym	542
§ 1. Usługi w prawie polskim i europejskim. Źródła prawa	544
§ 2. Umowy powiernicze	546

2.1. Istota powiernictwa	546
2.2. Wybrane umowy powiernicze	548
2.2.1. Przewłaszczenie na zabezpieczenie	548
2.2.2. Przelew na zabezpieczenie (odesłanie)	550
2.2.3. Zarząd powierniczy	550
2.2.4. Inne umowy powiernicze	552
§ 3. Pojęcie pośrednictwa handlowego	552
§ 4. Umowa zlecenia i umowy podobne (art. 750 k.c.)	554
4.1. Zlecenie	554
4.2. Umowy podobne do zlecenia – świadczenie usług	557
§ 5. Umowa dystrybucyjna	559
§ 6. Umowa agencji	561
§ 7. Umowa komisju	566
§ 8. Umowa leasingu	569
8.1. Pojęcie, składniki i zawarcie umowy leasingu	569
8.2. Prawa i obowiązki stron umowy	572
8.3. Rękojmia za wady przedmiotu leasingu	574
§ 9. Umowa faktoringu. Forfaiting	574
9.1. Istota faktoringu	574
9.2. Faktoring w prawie polskim	576
9.3. Funkcje i rodzaje faktoringu	578
9.4. Forfaiting	581
§ 10. Outsourcing	583
§ 11. Umowa franchisingu	586
11.1. Uwagi wprowadzające	586
11.2. Franchising jako zjawisko ekonomiczne. Geneza, istota i rodzaje	587
11.3. Znaczenie gospodarcze i regulacja prawna franchisingu. Pojęcie umowy franchisingu	589
11.4. Treść umowy franchisingu wykształcona w praktyce	592

Rozdział B.IX

Transport towarów. Spedycja i skład	601
§ 1. Uwagi wprowadzające	601
§ 2. Umowa przewozu	602
§ 3. Umowy pokrewne	608
§ 4. Umowa spedycji	611
§ 5. Umowa składu	613

Rozdział B.X

Umowa o dzieło. Umowy inwestycyjne w budownictwie.

Umowa o roboty budowlane. Umowa deweloperska	616
§ 1. Umowa o dzieło	617
§ 2. Organizacja procesu inwestycyjnego. Rodzaje umów i ich uczestnicy. Źródła prawa	621
§ 3. Pojęcie umowy o roboty budowlane	626
§ 4. Prawa i obowiązki stron umowy o roboty budowlane. Gwarancja zapłaty	629

§ 5. Odpowiedzialność za wady robót budowlanych	634
§ 6. Odpowiedzialność cywilna uczestników procesu inwestycyjnego	635
§ 7. Umowa deweloperska	637

Rozdział B.XI

Ubezpieczenia gospodarcze	642
§ 1. Ryzyko ubezpieczeniowe i interes ubezpieczeniowy	643
§ 2. Rodzaje ubezpieczeń	645
2.1. Ubezpieczenia majątkowe	646
2.2. Ubezpieczenia osobowe	650
§ 3. Umowa reasekuracji	651
§ 4. Pojęcie i cechy umowy ubezpieczenia	652
§ 5. Zawarcie i treść umowy ubezpieczenia	655
§ 6. Ubezpieczenie na cudzy rachunek. Wskazanie uposażonego w umowie ubezpieczenia na życie. Przeniesienie przedmiotu ubezpieczenia	660
§ 7. Zakończenie stosunku prawnego ubezpieczenia. Przedawnienie roszczeń	664

Część C

Papiery wartościowe. Instrumenty finansowe. Umowy z bankiem	667
--	------------

Rozdział C.I

Papiery wartościowe	669
§ 1. Uwagi wprowadzające	669
§ 2. Pojęcie i funkcje papierów wartościowych	671
§ 3. Rodzaje papierów wartościowych	676
3.1. Kryteria klasyfikacyjne	676
3.2. Weksle	677
3.3. Czeki	679
3.4. Obligacje	681

Rozdział C.II

Instrumenty finansowe	684
§ 1. Pojęcie rynku kapitałowego	685
§ 2. Pojęcie instrumentów finansowych	687
§ 3. Wybrane rodzaje instrumentów finansowych	693
3.1. Kontrakty terminowe	693
3.2. Opcje	694
§ 4. Sekurytyzacja	696
4.1. Istota sekurytyzacji	696
4.2. Umowa sekurytyzacyjna. Umowa o subpartycypację	699
4.3. Inne umowy zawierane w procesie sekurytyzacji	701
4.4. Podmioty uczestniczące w procesie sekurytyzacji	702

Rozdział C.III

Umowy z bankiem	704
§ 1. Właściwości podmiotowe banku	704
§ 2. Umowa rachunku bankowego	708

§ 3. Umowa kredytu bankowego	714
§ 4. Akredytywa	716

Część D

Własność przemysłowa. Ochrona przed nieuczciwą konkurencją	721
---	------------

Rozdział D.I

Własność przemysłowa i jej ochrona	723
§ 1. Pojęcie własności przemysłowej	723
§ 2. Ochrona własności przemysłowej	726
§ 3. Źródła prawa własności przemysłowej	727
3.1. Ochrona własności przemysłowej w prawie międzynarodowym	727
3.2. Regulacja unijna dóbr własności przemysłowej	729
3.3. Polska regulacja własności przemysłowej	730

Rozdział D.II

Wynalazek i jego ochrona	732
§ 1. Wynalazek jako przedmiot patentu	733
1.1. Cechy wynalazku	733
1.2. Wyłączenia i zakazy udzielania patentów	735
1.3. Wynalazki biotechnologiczne	736
1.4. Kwestia ochrony programów komputerowych	737
§ 2. Uzyskanie patentu	737
§ 3. Treść i zakres patentu	739
§ 4. Charakter prawny patentu	742
§ 5. Cywilnoprawna ochrona przed naruszeniami i ustanie tej ochrony	743
§ 6. Dodatkowe prawo ochronne na produkty lecznicze oraz produkty ochrony roślin (<i>Supplementary Protection Certificate – SPC</i>)	745
§ 7. Kwestia patentu europejskiego	746

Rozdział D.III

Wzór użytkowy i jego ochrona	748
§ 1. Wzór użytkowy jako przedmiot prawa ochronnego. Pojęcie i cechy	748
§ 2. Prawo ochronne na wzór użytkowy. Charakterystyka ogólna	750

Rozdział D.IV

Wzór przemysłowy i jego ochrona	752
§ 1. Wzór przemysłowy jako przedmiot prawa z rejestracji. Pojęcie i cechy	752
§ 2. Prawo z rejestracji wzoru przemysłowego. Charakterystyka ogólna	755
§ 3. Wzór Wspólnoty	757

Rozdział D.V

Znak towarowy i jego ochrona	758
§ 1. Znak towarowy jako przedmiot prawa ochronnego. Pojęcie, cechy i funkcje	759
§ 2. Kategorie normatywne znaków towarowych	762
§ 3. Zdolność rejestracyjna znaku towarowego	764
§ 4. Uzyskanie prawa ochronnego	766

§ 5. Treść i zakres prawa ochronnego. Ograniczenie skuteczności	767
§ 6. Charakter prawa ochronnego na znak towarowy	769
§ 7. Cywilnoprawna ochrona przed naruszeniami	770
7.1. Naruszenie funkcji odróżniającej ze względu na pochodzenie (w granicach specjalizacji)	771
7.2. Naruszenie funkcji gwarancyjnej i reklamowej (poza granicami specjalizacji)	773
7.3. Środki ochrony i jej ustanie	775
§ 8. Znak towarowy wspólnotowy	776

Rozdział D.VI

Oznaczenia geograficzne i ich ochrona	779
§ 1. Przedmiot prawa z rejestracji. Pojęcie, funkcje, klasyfikacja	779
§ 2. Modele ochrony	780
§ 3. Uzyskanie prawa z rejestracji oznaczenia geograficznego na gruncie prawa własności przemysłowej	781
§ 4. Treść i zakres prawa z rejestracji. Charakter prawa	783
§ 5. Ochrona oznaczeń geograficznych na podstawie rozporządzenia nr 1151/2012 w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych (wzmianka)	784

Rozdział D.VII

Topografia układów scalonych i jej ochrona	786
---	------------

Rozdział D.VIII

Ochrona przed nieuczciwą konkurencją	788
§ 1. Uwagi wprowadzające. Pojęcie czynu nieuczciwej konkurencji. Funkcje art. 3 u.z.n.k.	789
§ 2. Typizowane czyny nieuczciwej konkurencji	793
2.1. Wprowadzające w błąd oznaczenia przedsiębiorstwa. Pojęcie oznaczenia przedsiębiorstwa i jego zdolność odróżniająca	793
2.2. Czyn nieuczciwej konkurencji skierowany na oznaczenia geograficzne	795
2.3. Wprowadzające w błąd oznaczenia towarów	796
2.4. Ujawnianie tajemnicy przedsiębiorstwa	797
2.5. Naśladownictwo	798
2.6. Nieuczciwa reklama	799
2.7. Oczernianie, utrudnianie dostępu do rynku, ingerencja w stosunki umowne	801
2.8. Sprzedaż premiowana, system sprzedaży lawinowej, nadmierna sprzedaż marek właściciela	802
§ 3. Środki ochrony przed czynami nieuczciwej konkurencji	804

O autorach	805
-------------------------	------------

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- dyrektywa 2011/83/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów (Dz. Urz. UE L 304 z 22.11.2011, s. 64)
- dyrektywa 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 września 2002 r. dotycząca sprzedaży konsumentom usług finansowych na odległość oraz zmieniająca dyrektywę Rady nr 90/619/EWG oraz dyrektywę 97/7/WE i 98/27/WE (Dz. Urz. UE L 271 z 09.10.2002, s. 16 z późn. zm.), zmieniona dyrektywą 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. (Dz. Urz. UE L 319 z 05.12.2007, s. 1)
- dyrektywa nr 2001/86/WE – Dyrektywa Rady 2001/86/WE z dnia 8.10.2001 r. uzupełniająca statut spółki europejskiej w odniesieniu do uczestnictwa pracowników (Dz. Urz. WE L 294 z 10.11.2001, s. 22–32).
- dyrektywa 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 maja 1999 r. w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji (Dz. Urz. UE L 171 z 07.07.1999 z późn. zm.)
- dyrektywa 98/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 lipca 1998 r. w sprawie ochrony prawnej wynalazków biotechnologicznych (Dz. Urz. WE L 213 z 30.07.1998, s. 13; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 20, s. 395)
- dyrektywa 98/71/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 1998 r. w sprawie ochrony prawnej wzorów (Dz. Urz. WE L 289 z 28.10.1998, s. 28; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 21, s. 120)
- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 380 z późn. zm.)
- k.h. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. – Kodeks handlowy (Dz. U. Nr 57, poz. 502 z późn. zm.) – uchylone
- k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1137 z późn. zm.)
- k.m. – ustawa z dnia 18 września 2001 r. – Kodeks morski (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 66 z późn. zm.)
- k.z. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. – Kodeks zobowiązań (Dz. U. 1933 nr 82 poz. 598)
- Konstytucja – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)

- konwencja ONZ – Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów, sporządzona w Wiedniu dnia 11 kwietnia 1980 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 45, poz. 286)
- konwencja o udzielaniu patentów europejskich – Konwencja o udzielaniu patentów europejskich (Konwencja o patencie europejskim), sporządzona w Monachium dnia 5 października 1973 r., zmieniona aktem zmieniającym artykuł 63 Konwencji z dnia 17 grudnia 1991 r. oraz decyzjami Rady Administracyjnej Europejskiej Organizacji Patentowej z dnia 21 grudnia 1978 r., 13 grudnia 1994 r., 20 października 1995 r., 5 grudnia 1996 r. oraz 10 grudnia 1998 r., wraz z Protokołami stanowiącymi jej integralną część (Dz. U. z 2004 r. Nr 79, poz. 737 z późn. zm.)
- konwencja paryska k.p.c. – Konwencja paryska o ochronie własności przemysłowej z dnia 20 marca 1883 r. (Dz. U. z 1975 r. Nr 9, poz. 51)
– ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
- k.r.o. – ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 2082 z późn. zm.)
- k.s.h. – ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.)
- nowela z dnia 6 czerwca 2002 r. – ustawa z dnia 6 czerwca 2002 r. o zmianie ustawy – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. Nr 108, poz. 945)
- nowela z dnia 29 czerwca 2007 r. – ustawa z dnia 29 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. Nr 136, poz. 958)
- p.d.g. – ustawa z dnia 19 listopada 1999 r. – Prawo działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 101, poz. 1178 z późn. zm.) – uchylona
- pierwsza dyrektywa – pierwsza dyrektywa Rady 89/104/EWG z dnia 21 grudnia 1988 r. mająca na celu zbliżenie ustawodawstw Państw Członkowskich odnoszących się do znaków towarowych (Dz. Urz. WE L 40 z 11.02.1989, s. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, s. 92 z późn. zm.) – akt zastąpiony dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/95/WE z dnia 22 października 2008 r. mającą na celu zbliżenie ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do znaków towarowych (Dz. Urz. UE L 299 z 08.11.2008, s. 25)
- porozumienie TRIPS – Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej, stanowiące załącznik do porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu z dnia 15 kwietnia 1994 r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 32, poz. 143, zał.)
- p.o.ś. – ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 672 z późn. zm.)
- pr. bank. – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 128 z późn. zm.)
- pr. bud. – ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 290 z późn. zm.)
- pr. czek. – ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo czekowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 462)
- pr. lotn. – ustawa z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 605 z późn. zm.)
- pr. przew. – ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. – Prawo przewozowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 915)

- pr. rest. – ustawa z 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. z 2015 r. poz. 978 z późn. zm.)
- pr. spółdz. – ustawa z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 21 z późn. zm.)
- pr. up. (pr.up.n.) – ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 233 z późn. zm.)
- pr. weksl. – ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 160)
- p.w.p. – ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1410 z późn. zm.)
- p.z.p. – ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 2164 z późn. zm.)
- rozporządzenie nr 2790/1999 – rozporządzenie Komisji (WE) nr 2790/1999 z dnia 22 grudnia 1999 r. w sprawie stosowania art. 81 ust. 3 Traktatu do kategorii porozumień wertykalnych i praktyk uzgodnionych (Dz. Urz. UE L 336 z 29.12.1999, s. 21; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 8, t. 1, s. 364 z późn. zm.) – uchylone
- rozporządzenie nr 6/2002 – rozporządzenie Rady (WE) nr 6/2002 z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych (Dz. Urz. WE L 3 z 05.01.2002, s. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 27, s. 142, z późn. zm.)
- rozporządzenie nr 510/2006 – rozporządzenie Rady (WE) nr 510/2006 z dnia 20 marca 2006 r. w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 93 z 31.03.2006, s. 12 z późn. zm.) – uchylone
- rozporządzenie nr 207/2009 – rozporządzenie Rady (WE) nr 207/2009 z dnia 26 lutego 2009 r. w sprawie wspólnotowego znaku towarowego (Dz. Urz. UE L 78 z 24.03.2009, s. 1)
- rozporządzenie z 1985 r. – Rozporządzenie Rady (EWG) nr 2137/85 z dnia 25 lipca 1985 r. w sprawie europejskiego ugrupowania interesów gospodarczych (EUIG) (Dz. Urz. WE L 199 z 1985.07.31, s. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, s. 83)
- TFUE – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz. Urz. UE C 202 z 7.06.2016, s. 47)
- TUE – Traktat o Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz. Urz. UE C 202 z 07.06.2016, s. 13)
- u.f.i. – ustawa z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (Dz. U. z 2014 r. poz. 157 z późn. zm.)
- u.g.k. – ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 573 z późn. zm.)
- u.i.c.t.u. – ustawa z dnia 9 maja 2014 r. o informowaniu o cenach towarów i usług (Dz. U. z 2014 r. poz. 915)
- u.k.p. – ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 981 z późn. zm.)
- u.o. – ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o obligacjach (Dz. U. z 2015 r. poz. 238)
- u.o.i.f. – ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 94 z późn. zm.)
- u.p.k. – ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta (Dz. U. z 2014 r. poz. 827 z późn. zm.)
- u.p.n.p.r. – ustawa z 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 3.)

- u.p.p. – ustawa z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1384 z późn. zm.)
- u.p.t.z. – ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1440 z późn. zm.)
- u.s.d.g. – ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 584 z późn. zm.)
- u.s.g. – ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 446)
- u.s.p. – ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 814)
- ustawa o KRS – ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 687 z późn. zm.)
- u.s.w. – ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 486 z późn. zm.)
- u.u.o. – ustawa z 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 392 z późn. zm.)
- u.z.n.k. – ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 z późn. zm.)
- u.z.r.r.z. – ustawa z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 297)
- ustawa o SE – ustawa z 4 marca 2005 r. o europejskim zgrupowaniu interesów gospodarczych i spółce europejskiej (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 2142)
- ustawa z 1996 r. – ustawa z 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 154 z późn. zm.)

Inne

- Biul. SN – Biuletyn Sądu Najwyższego
- CEIDG – Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
- ECR – European Court Reports
- EOG – Europejski Obszar Gospodarczy
- ETS – Europejski Trybunał Sprawiedliwości
- GPW – Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie SA
- j.b.r. – jednostki badawczo-rozwojowe
- j.g.u. – jednostki gospodarki społecznej
- KNPME – Kwartalnik Naukowy Prawo Mediów Elektronicznych
- KPP – Kwartalnik Prawa Prywatnego
- KRS – Krajowy Rejestr Sądowy
- M. Praw. – Monitor Prawniczy
- MPH – Monitor Prawa Handlowego
- NP – Nowe Prawo
- ONSA – Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
- OSA – Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
- OSAB – Orzecznictwo Sądów Apelacji Białostockiej
- OSN – Orzecznictwo Sądu Najwyższego
- OSNC – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna

OSNCP	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC-ZD	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna – Zbiór Dodatkowy
OSNKW	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNP	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy
OSP	- Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPika	- Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK-A	- Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
OTK-B	- Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria B
p.p.	- przedsiębiorstwo państwowe
PA	- Prawo Asekuracyjne
PiP	- Państwo i Prawo
PP	- Przegląd Podatkowy
PPH	- Przegląd Prawa Handlowego
Pr. Spółek	- Prawo Spółek
PS	- Przegląd Sądowy
PUG	- Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
SC	- Studia Cywilistyczne
SN	- Sąd Najwyższy
SPP	- Studia Prawa Prywatnego
St. Praw.	- Studia Prawnicze
TPP	- Transformacje Prawa Prywatnego
TSUE	- Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
ZNUJ	- Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego

WSTĘP

Kiedy niemal pół wieku temu Profesor Adam Szpunar – zmarły kilkanaście lat temu jeden z najwybitniejszych polskich cywilistów i autor kilkuset, nadal powszechnie cytowanych prac naukowych – był pytany przez swoich uczniów, dlaczego – mając taką łatwość pisania o trudnych prawnie problemach – nie przygotował podręcznika z zakresu prawa cywilnego, odpowiedział krótko, że to jest tak trudne zadanie, iż nie miał wystarczającej odwagi, aby to zrobić. Sam wszakże prowadził przecież znakomite wykłady, więc szkoda, że nie zdecydował się ich opublikować dla naszego wspólnego dobra.

Mając na względzie przestrozę Profesora, nabraliśmy jednak odwagi i po wielu latach zbierania doświadczeń przedstawiamy Czytelnikom podręcznik akademicki obejmujący wykład z zakresu prawa gospodarczego i handlowego, czyli przedmiotu stanowiącego dla wszystkich studentów prawa ostatnią część prawa cywilnego materialnego. Wykład bazuje na wiedzy uzyskanej przez studentów w ramach części ogólnej prawa cywilnego, prawa rzeczowego, zobowiązań i majątkowego prawa rodzinnego. Na uboczu omawianych kwestii, poza wyjątkami, znajduje się prawo spadkowe i międzynarodowe prywatne. W toku wywodów staramy się nie powtarzać kwestii, które powinny być już znane z wcześniejszych partii prawa cywilnego, a tylko do nich nawiązujemy, i to głównie tam, gdzie jest to konieczne. Z kolei tam, gdzie jest to potrzebne, są też wskazywane – poza prawem polskim – źródła prawa europejskiego.

Podręcznik obejmuje cztery części składające się na wykład kursowy: **prawo przedsiębiorców** (część A), **czynności handlowe** (część B), **instrumenty finansowe, papiery wartościowe i umowy z bankiem** (część C) oraz **prawo własności przemysłowej i ochrona przed nieuczciwą konkurencją** (część D). Dwie pierwsze części nawiązują do podziału znanego z kodeksu handlowego z 1934 r. na księgę pierwszą: kupiec i księgę drugą: czynności handlowe. Współcześnie chodzi zatem o problematykę ustrojową przedsiębiorców (część A), wśród których najliczniej występują **spółki handlowe**. Im też poświęcona jest szczególna uwaga, z rozbudowaniem zwłaszcza problematyki spółek osobowych jako bardzo popularnych w praktyce, a niemających dotąd tak licznych i szczegółowych opracowań podręcznikowych jak spółki kapitałowe. Uzupełnienie wykładu stanowi problematyka **spółki europejskiej** i innych form przedsiębiorczości europejskiej. Jednak prawo handlowe nie ogranicza się tylko do zagadnień prawnych

spółek, jak przyjmowano na początku transformacji gospodarczej, lecz dotyczy również **innych przedsiębiorców** (w tym **osób fizycznych, rzemieślników, spółdzielni**) i podmiotów z założenia niebędących przedsiębiorcami, ale mogących prowadzić działalność gospodarczą (np. **fundacje, stowarzyszenia, osoby prawne samorządu terytorialnego, instytuty badawcze, osoby kościelne**). Odrębnie jest przedstawiona problematyka upadłości i **nowa regulacja prawa upadłościowego**, obowiązująca od 2016 r. wraz z **nową ustawą restrukturyzacyjną**.

Czynności handlowe (część B) to zbiorcza nazwa dla obrotu gospodarczego, zwłaszcza **prawa umów**, w których stroną lub stronami są przedsiębiorcy, a więc spoza tzw. obrotu powszechnego, omawianego w ramach klasycznego prawa zobowiązań. Są wśród nich **umowy nazwane** (np. sprzedaż handlowa, agencja, leasing, przewóz towarów, spedycja, skład, umowy inwestycyjne w budownictwie, ubezpieczenia gospodarcze) oraz **umowy nienazwane** (np. franchising, faktoring, outsourcing), zostały także omówione kwestie ogólniejsze: **sposoby zawierania umów przez przedsiębiorców**, w tym drogą elektroniczną, a także poprzez giełdę towarową i list intencyjny. Ponadto opisano **wykonywanie umów w gospodarce, odpowiedzialność za niedochowanie staranności zawodowej, kary umowne i sposoby zabezpieczenia wiarygodności** (osobiste, rzeczowe, wekslowe, gwarancja bankowa).

W ramach części C znajdują się skomplikowane **konstrukcje prawne weksli, obligacji** i coraz powszechniejszych takich instrumentów finansowych, jak np. **opcje** oraz **sekurtyzacja**. Następnie zostały przedstawione umowy z bankiem: **rachunek bankowy, kredyt bankowy i akredytywa**.

Orzecznictwo pokazuje, jak ważne teoretycznie i praktycznie są obecnie zagadnienia dotyczące własności przemysłowej (część D).

Własność przemysłowa (część D). To kwestie dotyczące **znaków towarowych, oznaczeń geograficznych, wzorów przemysłowych i patentów**. Odrębną dziedzinę stanowi cywilistyczna strona **ochrony przed nieuczciwą konkurencją**. Każdy współczesny absolwent prawa powinien znać tę problematykę albo w ramach ogólnego przedmiotu, albo wykładu monograficznego.

Przedstawieniu poszczególnych zagadnień przyświecało przekonanie, że należy skupić się na najważniejszych kwestiach, ograniczając szczegóły, które można przenieść do wykładów specjalistycznych i na seminaria. Podręcznik nie może być bowiem zbyt obszerny, jeśli **ma służyć za podstawę do egzaminu przedmiotowego** i swą formą zachęcać do studiowania. Powinien starać się przystępnie i ciekawie prezentować nawet najtrudniejsze problemy, jednocześnie zawierając potrzebną wiedzę, nie omijając dyskusji naukowej oraz **podając źródła w piśmiennictwie i orzecznictwie**. Uzupełnieniu wiadomości służy **wskazanie przed każdym rozdziałem podstawowej literatury, ale ograniczonej tylko do opracowań zwartych, bez artykułów, glos i przyczynków**.

Pominięte też z reguły zostały opracowania systemowe (System Prawa Prywatnego, System Prawa Cywilnego, System Prawa Handlowego) oraz komentarze do kodeksu cywilnego i kodeksu spółek handlowych, ale to też należało do decyzji autorów. Ze względu na podzielenie tematyki między poszczególnych autorów nieunikniona stała się, zwłaszcza w pierwszym wydaniu, pewna nierównomierność prezentacji zagadnień i ich szczegółowości; dotyczy to również przypisów i odmienności językowych oraz wynika z cech osobistych piszących autorów. W ramach prac redakcyjnych podjęto próbę synchronizacji poglądów, ale nie zawsze się to zapewne udało, dlatego każdy fragment tekstu jest przypisany do nazwiska jego autora.

Wspólnie mamy nadzieję, że **podręcznik zawierający całość problematyki prawa gospodarczego prywatnego (handlowego)** zostanie życzliwie przyjęty przez studentów, a także przez środowisko naukowe i praktyków prawa, którym będzie służyć do poznania przedmiotu i odświeżenia wiadomości w nieustannie zmieniającym się stanie normatywnym, co wynika z rozwoju gospodarczego, a także przynależności Polski do Unii Europejskiej – wspólnoty państw o celach głównie gospodarczych.

W imieniu zespołu autorskiego
Prof. zw. dr hab. Wojciech J. Katner
Sędzia Sądu Najwyższego
Stan prawny na 8 września 2016 r.

Część A

**PRZEDSIĘBIORCY.
PRAWO SPÓŁEK**

Rozdział A.I

ZAGADNIENIA WPROWADZAJĄCE

Spis treści

§ 1. Prawo gospodarcze i handlowe jako część prawa cywilnego. Zarys historii prawa handlowego. Prawo gospodarcze publiczne i prywatne. Określenie prawa gospodarczego i handlowego	30
§ 2. Źródła prawa gospodarczego i handlowego	32
2.1. Prawo europejskie i międzynarodowe	32
2.2. Prawo polskie	34
2.3. Prace legislacyjne, projekty nowych regulacji (wzmianka)	36
2.4. Zwyczaje handlowe. Prawo zwyczajowe	37
§ 3. Zasady działalności gospodarczej	37
§ 4. Wolność gospodarcza i jej ograniczenia na tle różnych modeli ekonomicznych	41
§ 5. Uczestnicy obrotu gospodarczego. Obrót powszechny, handlowy i konsumencki	49

Podstawowa literatura: K. Bilewska, A. Chłopecki, *Prawo handlowe*, Warszawa 2015; M. Etel, *Pojęcie przedsiębiorcy w prawie polskim i prawie Unii Europejskiej oraz w orzecznictwie sądowym*, Warszawa 2012; W.J. Katner, *Rozważania nad zakresem oraz treścią prawa gospodarczego i handlowego w Polsce* (w:) *Studia z prawa prywatnego gospodarczego. Księga pamiątkowa ku czci prof. I. Weissa*, Kraków 2003; W.J. Katner (red.), *Prawo cywilne i handlowe w zarysie*, wyd. 5, Warszawa 2014; A. Kidyba, *Prawo handlowe*, wyd. 17, Warszawa 2015; K. Kruczałak, *Prawo handlowe, zarys wykładu*, Warszawa 2001; R.R. Ludwikowski, *Handel międzynarodowy*, wyd. 3, Warszawa 2012; T. Mróz, M. Stec (red.), *Prawo gospodarcze prywatne*, Warszawa 2005; J. Okolski, M. Modrzejewska (red.), *Prawo handlowe*, wyd. 3, Warszawa 2012; J. Olszewski (red.), *Publiczne prawo gospodarcze*, Warszawa 2012; W. Popiołek (w:) *System Prawa Handlowego*, t. 9, *Międzynarodowe Prawo Handlowe*, Warszawa 2013; K. Strzyczkowski, *Prawo gospodarcze publiczne*, Warszawa

2011; S. Włodyka (w:) *System Prawa Handlowego*, t. 1, *Prawo handlowe – część ogólna*, Warszawa 2009; T. Włodyka, M. Smaga (red.), *Instytucje gospodarki rynkowej*, Warszawa 2012.

§ 1. Prawo gospodarcze i handlowe jako część prawa cywilnego. Zarys historii prawa handlowego. Prawo gospodarcze publiczne i prywatne. Określenie prawa gospodarczego i handlowego

prawo
gospodarcze
i handlowe

Relacje gospodarcze pomiędzy podmiotami prawa (osobami fizycznymi i prawnymi) są oparte przede wszystkim na umowach, czyli na czynnościach cywilnoprawnych. Są one podstawą powstania większości podmiotów, które po spełnieniu przesłanek ustawowych stają się przedsiębiorcami. Także wtedy, gdy decyzja o działalności gospodarczej jest podejmowana przez indywidualną osobę fizyczną lub jednoosobowego wspólnika, akt założycielski stanowi oświadczenie woli, będące elementem koniecznym każdej czynności prawnej w prawie cywilnym (art. 60 k.c.). Zarówno powstanie przedsiębiorcy, jak i jego działalność w obrocie gospodarczym są związane ze zdarzeniami ze sfery prawa cywilnego. To sprawia, że prawo przedsiębiorców i prawo obrotu gospodarczego, stanowiąc dwie części prawa, nazywanego podług różnych tradycji albo prawem gospodarczym i handlowym, albo prawem gospodarczym prywatnym, albo też krótko – prawem handlowym, nie jest odrębną dziedziną prawa, lecz **jest działem w ramach prawa cywilnego**. Dydaktycznie jest traktowane jako ostatnia część prawa cywilnego materialnego, ponieważ program ogółu uniwersytetów słusznie wymaga sekwencji swoich przedmiotów, tak aby przystępujący do wykładu z prawa gospodarczego i handlowego mieli już wiedzę z zakresu powszechnego prawa cywilnego, w szczególności części ogólnej, prawa rzeczowego i prawa zobowiązań.

W ustawodawstwach poszczególnych krajów postępuje się różnie z zaliczeniem lub wyodrębnieniem prawa handlowego z prawa cywilnego i nie jest to nawet zależne od przynależności do tradycyjnych europejskich systemów prawa romańskiego lub germańskiego. Przykładem są Włochy i Szwajcaria, które włączyły wprost regulacje prawa spółek i umów handlowych do kodeksów cywilnych, a Francja i Niemcy mają regulacje odrębne spółek handlowych, poza kodeksami cywilnymi i handlowymi. Punktu widzenia nie zmieniła przynależność większości krajów europejskich do Unii Europejskiej, mającej swoje podstawy we współpracy gospodarczej i stopniowe ujednolicanie nie tylko prawa publicznego, ale także prawa prywatnego w ramach Unii.

Burze dziejowe spowodowały, że Polska dość późno kształtowała swoje ustawodawstwo w dziedzinie obrotu gospodarczego, ale przedwojenne wyodrębnienie prawa handlowego (prawo spółek i czynności handlowych w kodeksie handlowym z 1934 r.) miało swój wzorzec w niemieckim kodeksie handlowym (*Handelsgesetzbuch* – HGB), obowiązującym przez dziesięciolecia równoległe z kodeksem cywilnym (*Bürgerliches Gesetzbuch* – BGB). Wzorcem dla kodeksu zobowiązań z 1933 r. był przede wszystkim szwajcarski kodeks cywilny w części zobowiązań (*Schweizerische Zivilgesetzbuch* – *Obligation enrecht*) oraz francuski kodeks cywilny (*Code Civil* – CC). Zmiany ustrojowe po wojnie spowodowały w zakresie obrotu zanik stosowania kodeksu handlowego wskutek wydania przepisów szczególnych, obowiązujących w stosunkach między rozpowszechnionymi aż do 1989 r. tzw. jednostkami gospodarki uspołecznionej – j.g.u. – (zwłaszcza przedsiębiorstwami państwowymi – dekret z 1950 r. i spółdzielniami – ustawa z 1961 r., dla umów sprzedaży, dostawy i umów w budownictwie między j.g.u. – uchwały Rady Ministrów); kodeks zobowiązań miał zastosowanie głównie w tzw. obrocie powszechnym. W 1964 r. został uchwalony obowiązujący kodeks cywilny, starający się przywrócić rangę regulacji kodeksowej w zakresie całego obrotu cywilnoprawnego, tzw. powszechnego i gospodarczego, w tym tzw. uspołecznionego przez proklamowanie zasady jedności prawa cywilnego. Miała ona przez wiele lat wyłącznie fasadowe znaczenie, ale mimo to odegrała pierwszorzędą rolę w obronie cywilnoprawnego charakteru ówczesnego obrotu gospodarczego, zdominowanego ze względów politycznych i ekonomicznych przez tzw. system nakazowo-rozdzielczy. Nawet jeśli zburzone były reguły rynkowe, gospodarką sterowano administracyjnie, narzucano ceny urzędowe i występował obowiązek zawierania umów o z góry określonych ich podmiotach i treści, były to jednak umowy, których korzenie starały się osiągnąć zasad prawa cywilnego, a kodeks cywilny stanowił o zdolności prawnej, zdolności do czynności prawnej i elementach istotnych znaczącej części stosunków cywilnoprawnych. Na konstrukcji stosunku cywilnoprawnego, cechującego się równością występujących w nim podmiotów, opierały się bowiem i opierają nadal w gospodarce rynkowej, funkcjonującej w warunkach wolności gospodarczej, relacje prawne między podmiotami prawa, wymienionymi przez art. 1 k.c.

**zasada jedności
prawa cywilnego**

**konstrukcja
stosunku
cywilnoprawnego**

Przepisy kodeksu cywilnego i innych aktów prawnych regulujących stosunki cywilnoprawne w gospodarce należą tradycyjnie do prawa prywatnego. Przeciwstawia się mu prawo publiczne gospodarcze, czyli zespół przepisów, głównie o charakterze administracyjnoprawnym, realizujących konstytucyjne uprawnienie państwa do ingerencji w gospodarkę (art. 22 Konstytucji). Konsekwencje podziału na prawo gospodarcze prywatne i publiczne, dawniej uzasadnione, obecnie brzmią nieprawdziwie, a prowadzą do niepożądanych skutków, między innymi poprzez niekiedy podwójne regulacje prawne tych

prawo prywatne

**prawo publiczne
gospodarcze**

Wojciech J. Katner – profesor zwyczajny doktor habilitowany; kierownik Katedry Prawa Gospodarczego i Handlowego Uniwersytetu Łódzkiego; sędzia Sądu Najwyższego; specjalizuje się w prawie cywilnym i handlowym, zwłaszcza w problematyce przedsiębiorców i umów oraz odpowiedzialności cywilnej; autor licznych opracowań w tym zakresie, m.in. monografii i podręczników akademickich, współautor tomów 1, 7 i 9 (redaktor) *Systemu Prawa Prywatnego* oraz tomu 5 *Systemu Prawa Handlowego*.

Jest to pierwszy podręcznik akademicki obejmujący całość prawa prywatnego gospodarczego (handlowego), bazujący na wiedzy uzyskanej przez studentów w ramach części ogólnej prawa cywilnego, rzeczowego, zobowiązań i majątkowego prawa rodzinnego. W sposób przystępny i ciekawy prezentuje nawet najtrudniejsze problemy, jednocześnie przybliżając potrzebną wiedzę, nie omijając dyskusji naukowej oraz podając źródła w piśmiennictwie i orzecznictwie. Uzupełnieniu wiadomości służy wskazanie przed każdym rozdziałem podstawowej literatury.

Na wykład kursowy składają się cztery części, w których zaprezentowano:

- prawo przedsiębiorców, zwłaszcza spółek handlowych (część A),
- prawo umów handlowych nazwanych i nienazwanych (część B),
- instrumenty finansowe, papiery wartościowe i umowy z bankiem, w tym skomplikowane konstrukcje prawne weksli, obligacji, opcji i sekurytyzacji (część C),
- prawo własności przemysłowej: znaki towarowe, oznaczenia geograficzne, wzory przemysłowe i patenty, oraz ochronę przed nieuczciwą konkurencją (część D).

Książka będzie służyć nie tylko studentom do poznania przedmiotu, lecz także środowisku naukowemu i praktykom prawa do odświeżenia wiadomości w nieustannie zmieniającym się stanie normatywnym, co wynika z rozwoju gospodarczego, a także przynależności do Unii Europejskiej, wspólnoty państw o celach głównie gospodarczych.

9 788380 927773 W01P01

ISBN 978-83-8092-777-3

9 788380 927773

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

LEX Student
Prawa